

Kailių ir odų kilmės skaidrumas
VS/2011/0145

Europos ataskaita

Padėkos pareiškimai

COTANCE norėtų padėkoti ETUF:TCL, savo socialiniam partneriui ir partneriui šiame Europos Sąjungos remiamame projekte, už puikų bendradarbiavimą per visą iniciatyvą. Įkvėptos tarnybos sektoriui, jo bendrovėms ir darbuotojams dvasios, abi Europos odos pramonės šalys, aktyviai remiamos narių, ėmėsi puikaus socialinio dialogo visuose lygmenyse ir vykdė pažangiausius mokslinius tyrimus, analizes bei keitėsi informacija apie Skaidrumą ir atsekamumą kailių ir odų tiekimo grandinėje. Tai aprūpina pramonę reikiamomis žiniomis imantis tolesnių veiksmų šioje svarbioje darnaus vystymosi sektoriaus srityje.

Šio projekto partneriai ypač reiškia savo dėkingumą visoms bendrovėms ir darbuotojų atstovams, kurie pasiūlė savo paramą bei prisidėjo prie visų veiklų plėtros.

Galiausiai, COTANCE ir ETUF:TCL dėkoja Europos Komisijai, o ypač Socialinių reikalų generaliniam direktoratui už finansinę paramą, gautą projekto vystymui.

Aplinkybės

Nors oda, kaip medžiaga yra ypač patraukli žmonėms, faktas yra tas, kad odų apdirbimas vis dar daugumai žmonių asocijuojasi su nešvara, smarve, tarša, darbuotojų išnaudojimu arba žiaurumu gyvūnams, ypač dėl siekiančių susilaukti kuo didesnio visuomenės dėmesio aktyvistų judėjimų kampanijų. Tokiems judėjimams tikslas yra svarbesnis už priemones. Pareiškimai, tvirtinimai, pateikiami siekiant tikslo, dažnai yra šališki, melagingi arba klaidinantys, atsižvelgiant į Europos situaciją, tačiau deja reikia pripažinti, kad tam tikrose šios pramonės šakos sferose egzistuoja rimtos problemos, ypač pigiose šalyse. Pigumas dažnai yra sinonimiškas su žemais socialiniais ir aplinkosaugos standartais.

Žiniasklaidos antraštės, tokios kaip "Poison in Leather" (Nuodai odoje) arba "Worst polluting industry" (labiausiai teršianti pramonės šaka) nuteikia vartotojus priešišškai odos pasirinkimui. Žala yra ta, kad tokia reikalų būklė, kenkia odos pramonei, Europos bendrovėms ir darbuotojams, dirbantiems šioje pramonės šakoje. Jų palankus vaidmuo ir įnašas į visuomenę yra nepripažįstamas, o dar blogiau dažnai netgi diskredituojamas.

Europos odos pramonė yra įvaizdžio, kuri perteikia tokios aktyvistų organizacijos ir žiniasklaida, auka. Visiškai tikėtina, kad ne visos Europos odų gamyklos yra pasiekusios aukščiausius standartus visais darnios plėtros aspektais ir kad vienur ar kitur gali būti reikalingi ar pageidautini tam tikri patobulinimai. Tačiau bendrai Europos odos pramonė yra pasaulio lyderė socialinio ir aplinkosauginio poveikio srityje, o kalbant dar bendriau, dėl savo Korporacinės socialinės atsakomybės, principų ir praktikų.

Įvadas

COTANCE ir ETUF:TCL atkreipia dėmesį į teigiamą odos pramonės įvaizdį visa eile bendrų projektų, pradėtų šio tūkstantmečio pradžioje, kaip savo Socialinio dialogo darbo programos dalis.

Kodėl skaidrumas ir atsekamumas kailių ir odų tiekimo grandinėje? Koks ryšys su odos sektoriaus įvaizdžiu?

Odininkai regeneruoja gamybos likučius iš įvairių pramonės šakų ir transformuoja į darbinę medžiagą, pasižyminčią unikaliomis ir patraukliomis savybėmis. Planetos gyventojų mitybos įpročiai varo pirmyn ir žaliavų gamybą odininkystės pramonei. Gyvuliai yra skerdziami mėsos gamybai ir joks gyvūnas nebūtų išsaugotas nuo skerdimo, net ir tuo atveju, jei nebūtų odos paklausos. Kailiai ir odos yra šalutiniai produktai, ir odininkai daro mažai arba nedaro jokios įtakos odos gamybos srautui. Tačiau žmonės, ypač išsivysčiusiose šalyse, vis labiau nori žinoti kaip produktai, kuriais jie vartoja, veikia socialinius, aplinkosauginius ir kitus aspektus; ir tai taikytina visam produkto gyvavimo ciklui, nuo „lopšio iki kapo“.

Nors odos pramonės sistemos ribos prasideda su kailių ir odų generacija, kai gyvuliai yra nudiriami skerdyklose, žmonės logiškai sieja nudirtą gyvūno kailį su oda ir asocijuoja gyvulininkystę su odos gamyba.

Yra keletas gyvulininkystės aspektų, vykstančių anksčiau nei kailių ir odų gyvavimo ciklo pradžios taškas, kurie kelia visuomenei susirūpinimą. Šie aspektai liečia klasikinius socialinius aplinkosauginius klausimus, tokius kaip pagrindiniai darbo jėgos standartai ir atsakingas gamtinių resursų naudojimas, o taip pat pastaruoju laiku gyvūnų gerovės klausimus, tokius kaip teisinga žemdirbystės praktika, gyvūnų transportavimas ir humaniški skerdimo metodai.

Prasta praktika ūkiuose pervežant gyvulius ir skerdimo metu deja užgriūna odos pramonės pečius, kai apie tai be jokių skrupulų kalba gyvūnų aktyvistų organizacijos, skleisdamos melagingą informaciją, kad ši praktika egzistuoja dėl to fakto, kad gaminama ir vartojama natūrali oda.

Laimei, Europoje veikia teisinis įstatyminis tinklas, kuris užtikrina, kad prasta praktika žemės ūkyje ir mėsos pramonėje, jei ji visgi pasitaikytų, būtų išimtis, o ne taisyklė. Tačiau tai nereiškia, kad taip yra kitose šalyse, o ypač besivystančio pasaulio mėsos gamyboje, kurios augimas proporcingai didėja lyginant su industrializuotomis valstybėmis.

Maisto ir žemės ūkio organizacijos duomenimis, besivystančios valstybės aplenkė išsivysčiusias galvijų odų gamyboje paskutinio praėjusio amžiaus dešimtmečio pabaigoje, o avikailio ir ožkenos gamyboje – primėjo šio amžiaus dešimtmečio pradžioje. Yra valstybių, kuriose žiniasklaida sistemingai išryškina trūkumus gyvūnų gerovės ir kailių bei odų gamybos srityje.

Europos odininkai, kurie ieško tiekėjų užsienio valstybėse, vis labiau rizikuoja būti viešai pasmerkti dėl dalykų, nepriklausančių nuo jų valios.

Europos socialiniai partneriai 2011 metais nusprendė drauge plėtoti projektą, kurio tikslas iširti

- Žiniasklaidos naujienų poveikį pramonės įvaizdžiui,

- Technines priemonės, kurios galėtų būti panaudojamos žaliavų kilmei nustatyti, ir

Sektoriaus nuomonę dėl instrumentų, kurie turėtų apsaugoti Europos odininkus ir jų žmogiškuosius resursus nuo nepagrįstų užsipuolimų.

Bendrasis tikslas yra suteikti abiems pramonės šakos šalims žinių, padedančių suprasti dalyką, ir nuodugniai parengti rekomendacijas Europos odos pramonės socialiniams partneriams dėl tolesnių veiksmų šioje srityje.

Ši ataskaita yra atsakymų, kuriuos pateikė Europos odininkystės pramonės atstovai apklausoje apie pagrindinius klausimus dėl Skaidrumo ir atsekamumo Europos odininkams, analizė ir paaiškinimas.

I dalis: Imtis

Projekto rėmuose COTANCE konsultavosi su odininkais 12 ES valstybėse narėse. .

Anketos klausimai buvo suderinti su Europos socialiniais partneriais (A questionnaire priedas) ir išversti į skirtingas valstybių, dalyvaujančių iniciatyvoje, kalbas.

12 šalių, dalyvaujančių projekte, nacionalinės odos prekybos asociacijos buvo pakviestos pateikti konsultacijas apie savo šalininkus sukuriant reprezentacinę imtį.

Valstybė	IT	ES	FR	UK	DE	RO	S	NL	P	B	L	Viso
Respondentų skaičius	12	11	12	5	7	7	4	4	10	2	1	75
Nacionalinės gamybos %	10%	22%	60%	65%	60%	23%	100%	80%		40%	80%	
ES koeficientas	15	4	2	2	2	1	1	1	1	0,5	0,5	3

Apklausa buvo atliekama 2012 metų pradžioje.

75 bendrovės pateikė atsakymus.

Po to nacionaliniai atsakymai buvo analizuojami specialiojoje Nacionalinėje ataskaitoje.

Kai tinkama, analizuojant duomenis Europos lygmenyje, įvairūs nacionaliniai atsakymai buvo lyginami su santykinę nacionalinių sektorių svarba priskiriant kiekvienai valstybei koeficientą, atspindintį jų specifinį svorį.

Odininkų taip pat buvo prašoma identifikuoti savo odos paskirties sektorių bei įvertinti imties koherentiškumą atsižvelgiant į sektorių apskritai.

Valstybė	IT	ES	FR	UK	DE	RO	S	NL	P	B	L	Viso bendrovių	Bendrovių %
Avalynė	8	8	8	4	4	5	2	3	6	1	1	50	66,7%
Odos gaminiai	8	9	11	4	2	5	2	3	1	0	1	46	61,3%
Drabužiai/pirštinės	3	6	6	3	1	5	2	1	2	1	0	30	40,0%

Europos odininkai supranta, kad vartotojai aiškiai nėra nejautrūs etiniams klausimams tiekimo grandinėse, o ypač tiems, kurie susiję su kailių ir odų tiekimo grandine.

Kai reikia įvertinti vartotojų atsiminimus, Europos odininkų nuomonės išsiskiria. Susidaro įspūdis, kad tam tikrose valstybėse, tokiose kaip Italija, Lietuva arba Jungtinė Karalystė Europos odininkai mano, kad vartotojai yra linkę nelaikyti atmintyje skandalinių žinių apie tiekimo grandines pernelyg ilgai. O kitose rinkose, atrodo, vyrauja priešinga percepcija, su reikšmingais įjautrintų vartotojų skaičiais.

Tačiau Europos odininkų pagrindinė suvokta reakcija yra ta, kad įjautrinti vartotojai pagrinde bando gauti garantijas, užtikrinimus, o ne reiškia savo nepasitenkinimą sankcionuodami produktą.

Nepaisant to, labai svarbu pabrėžti, kad Europos pačioje svarbiausioje vartotojų rinkoje, Vokietijoje, vartotojų elgesys kritiškai radikalėja, ką taip pat pastebi Ispanijos ir Prancūzijos odininkai, kurių vartotojų rinkos taip pat labai svarbios.

1.5.- 1.6. Kaip jūsų vartotojai interpretuoja tokias visuomenės susirūpinimo apraiškas?

Kai kalba eina apie užsakovus, vartotojų elgesys nėra interpretuojamas subjektyviai, kaip ankstesniame klausimų rinkinyje. Čia odininkų suvokimas yra grindžiamas jų veiksminga patirtimi apie užsakovų reakcijas.

Europos odininkų buvo paprašyta atsakyti nurodant įvairių pasiūlytų pasirinkimų procentinį dydį, pvz., 80% užsakovų nepaverčia tokių susirūpinimo apraiškų veiksmais. Atsakant į papildomus klausimus apie reakcijų tipą, jų buvo paprašyta užtikrinti, kad visų procentų bendra suma būtų 100%.

1.5 Užsakovų interpretacija (pažymėkite varnele)	IT	ISP	PR	JK	VOK	RUM	ŠVED	NL	Portugalija	B	L	EU (Svorinis Vidurkis)
Jie yra susirūpinę (atsakymų %)	66,7	72,7	83,3	60,0	57,1	28,6	50,0	100,0	100,0	0,0	100,0	67,3
1.6 Nurodykite procentinius dydžius:	IT	ISP	PR	JK	VOK	RUM	ŠVED	NL	Portugalija	B	L	ES(Svorinis Vidurkis)
Nepaverčia veiksmais	65	67	37	77	41	95	56	70	73	90	25	63,3
Susisiečia su tiekėjais	17	15	23	4	25	2,7	14	20	15	10	70	16,9
Specifiniai reikalavimai	17	17	40	18	34	2,3	30	10	12		5	18,6
Kita	2,1	1		1	0	0	0	0	0			1,3

Dauguma odininkų užsakovų išreiškia savo susirūpinimą natūralios odos tiekėjams, kaip žiniasklaida skelbia neetiškas istorijas apie kailių ir odų tiekimo grandinę. Atrodo, tik Bulgarijos ir Rumunijos odininkų patirtis yra kitokia.

Tačiau Europos odininkai suvokia, kad jų užsakovai iš esmės nepaverčia savo susirūpinimo apraiškų prevenciniais veiksmais. Aukštesnio lygio užsakovų reakcijos pažymimos Prancūzijoje, Vokietijoje ir Lietuvoje.

Dažniausia užsakovų reakcija į savo natūralios odos tiekėjus yra ta, kad jie perteikia savo tiekėjams savo principus ir vertybes. Toks elgesys gali būti suprastas, kaip poreikio būti pakartotinai užtikrintiems, kad produktai atitinka tuos principus ir vertybes, išraiška.

Daugiau nei 1/3 Europos odininkų užsakovų paverčia su etika susijusias tiekimo grandinės susirūpinimo apraiškas į veiksmus. Beveik 1 iš 5 reikalauja išpildyti tam tikrus reikalavimus, pateikti garantijas, užtikrinimus, tuo tarpu 1/6 praneša odininkui apie savo augantį susirūpinimą.

1.7. Kai žiniasklaida atskleidžia skandalą natūralios odos sektoriuje, kas nukenčia?

Europos odininkų buvo paprašyta įvertinti įvairius pasirinkimus nuo 1 iki 5, kur 5 reprezentuoja aukščiausio lygio suvoktą neigiamą poveikį, o 1 – žemiausio. Šis klausimas gali padėti suprasti kokia apimtimi Europos odininkai suvokia save, kaip reakcijos į skandalą, kuris jų tiesiogiai neliečia, aukas. Atsakymai taip pat gali atskleisti, kaip Europos odininkai patys supranta atsakomybę dėl skandalo, kuris įtraukia tos pačios prekybos ir pramonės šakos narius.

1.7 kas nukenčia (1-5 vidurkiai)	IT	ISP	PR	JK	VO K	RU M	ŠVE D	NL	Portugalija	B	L	ES(Svorinis Vidurkis)
Odos pramonė	2,8	3,91	3,6	2,2	3,8	2,7	3,25	2,7 5	4,6	5	4	3,2
Visas natūralios odos sektorius valstybėje	3,3	4,09	3,8	2,4	4	2,8	4,5	3,5 5	4,9	5	3	3,5
Sektoriaus dalis	2,3	2,55	3,4	1,8	3,3	1,6	2,5	3,2 5	3,3	4	2	2,5
Sektoriaus dalis valstybėje	3,2	2,45	2,8	2	3,4	2,1	3,5	3,5 5	3,3	4	1	3,0
Bendrovė	4,4	3,18	3,3	3	4	4	4,75	4,2 5	3,4	5	5	4,0

Europos odininkai supranta, kad visuomenė visų pirma sankcionuoja bendrovę, kuri tiesiogiai siejama su neetišku elgesiu. Jie supranta, kad greta bendrovės, žmonės asocijuoja netinkamą elgesį su prekybos sąlygomis valstybėje. O šiuos neigiamus poveikius seka neigiama įtaka visam sektoriui.

Sektoriaus dalies aspektai, tokie kaip gaminių rinkos natūralios odos paskirties vieta arba tipologija, Europos odininkų nuomone, yra mažiau svarbūs visuomenės akyse. Taip, ko gero, yra nes šie aspektai yra labiau profesionalūs pasvarstymai, kurie nebūtinai motyvuoja visuomenę.

Taip pat galima daryti išvadą, kad Europos odininkų kolektyvinė dvasia yra aukšto lygio. Jie yra linkę jaustis pasaulinės bendruomenės dalimi, kur netinkamas keleto elgesys tam tikra apimtimi atsispindi visoje grupėje.

1.8. Po skandalo žiniasklaidoje, liečiančio natūralią odą ir jos žaliavas, bet ne jūsų bendrovę, kokių pasekmių savo verslui ir personalui jūs baiminatės?

Europos odininkų buvo paprašyta įvertinti įvairius pasirinkimus balais nuo 1 iki 5, kur 5 reprezentuoja aukščiausio lygio suvoktą riziką arba faktinį neigiamą poveikį verslui ir įdarbinimui, o 1 – žemiausio.

Šis klausimas gali padėti suprasti praktines problemas, su kuriomis tenka susidurti Europos odininkams, kai pramonės šakos įvaizdis susilaukia žiniasklaidos išpuolio..

1.8. Pasekmės, kurių baiminamasi (1-5, vidurkiai)	IT	ES	FR	UK	DE	RO	SE	NL	PT	B	L	ES(Svorinis Vidurkis)
Mažiau užsakymų	2	2,27	2,6	1,8	2,1	2,2	2,5	1,75	4,2	4	4	2,2
Užsakymų atšaukimas	1,3	1,73	2,3	1	1,4	1	2	1,5	3,4	0,5	1	1,5
Užsakymų apimtys sumažėjimas	1,7	2,36	3,3	1,8	2,3	2	3	1,75	4	4	3	2,1
Mažiau norinčiųjų įsidarbinti	1,1	1,27	2,2	1,4	2	1	2	1,75	2,6	2	2	1,4
Bendrovė netenka galimybės įsidarbinti geriausius specialistus	1,3	1,27	1,9	1,4	2	1,3	2,75	1,5	2,5	3	2	1,5
Personalas patiria įtampą arba depresiją	1,3	1,09	1,8	1,4	1,8	1,3	2,75	1,5	2	2,5	3	1,5
Netenkama personalo dėl etinių sumetimų	1,1	1,18	1,5	1	1,6	1	1,25	1,25	1,4	1	1	1,2
Bendrovės gero vardo vertės sumažėjimas	1,8	2,27	2,3	1,8	2,4	2,1	2,75	1,75	2,9	3	3	2,1
Mažesnis visuomenės vertinimas kaip odininko	2,5	2,82	2,6	1,8	3,1	2,1	2	2	4,2	4	4	2,6
Oficiali kontrolė/valdikliai	2,5	3,36	2,8	2,8	3,6	2,3	1,5	2,25	4,5	2	3	2,7
Nevyriausybinių organizacijų spaudimas/ atakos	2,2	2,36	2,9	2,2	3,4	1,3	3,5	2,5	4,7	2,5	3	2,5
kita:.....	1	0		0	0	0,14	0	0	0	0		0,5

Apskritai, Europos odininkai, pasirinkdami atsakymus, siūlomus anketoje, teigė, kad mažiausiai baiminasi konkrečių pasekmių savo bendrovei dėl įvaizdžio, kurį gali prarasti pramonės šaka dėl žiniasklaidos skandalo.

Didžiausia suvokiama rizika siejosi su prestižo klausimo iš valdžios institucijų požiūrio taško – kurios galėtų susigundyti kontroliuoti arba nekontroliuoti panašią blogą praktiką, pasitaikančią bendrovėse jų valstybėje/regione – arba su bendruoju visuomenės suvokimu, dėl kurio odininkui gali tekti pateikti tam tikrus pagrindimus, pateisinimus. Šiuos du aspektus pernelyg neatsilikdama seka aktyvistų grupių atakų baimė. Tai yra visi nepatogumai, reiškiantys laiko ir pastangų skyrimą viešiesiems ryšiams/ viešųjų ryšių veikloms, prie kurių odininkai nėra pratę dėl savo padėties vertės grandinėje (B2B).

Ekonominės pasekmės, tokios kaip užsakymu nutraukimai, nors suvokiami kaip mažesnė rizika, seka iškart po pasekmių, susijusių su įvaizdžiu, tuo tarpu siūlomos pasekmės žmogiškiesiems resursams yra suvokiamos kaip mažiau realistiškos.

2 skyrius. Kaip nustatyti kailių ir odų kilmę?

Ši anketos dalis atskleidžia Europos odininkų modelius pasirenkant tiekėjus ir perkant kailius bei odas.

2.1. Žaliavos (paženklinti varnele)	IT	ISP	PR	JK	VOK	RO	ŠVED	NL	Portugalija	B	L	Bendrovių %
Galvijai		5	4	4	4	4	2	3	8	1	1	48,0%
Veršeliai		3	4	1	1	4	0	1	5	1		26,7%
Avys		6	3	1	0	4	1	0	2	2		25,3%
Ožkos		4	1	0	0	1	0	0	1	1		10,7%
Kita		2	1	1	1	0	1	0	0	0		8,0%

Odininkų naudojamų žaliavų tipas imtyje atspindi situaciją Europoje, kur galvijų odų apdirbėjai dominuoja gamybos apimčių aspektu.

2.2. Kilmė (%)	IT	ISP	PR	JK	VOK	RO	ŠVED	NL	Portugalija	B	L	Svorinis vidurkis %
Vidaus	5	46,8	42	57	60	70	50	40,0	70	75	60	29,3
ES	42,7	19,5	30	6,5	34	0	30	30,0	0	12	20	31,2
Kita Europos dalis	3,4	16,8	0	0	5	10	14	20,0	15	3		6,3
Už ES ribų	48,9	17	28	36,5	1	20	6	10,0	15	10	20	33,3

Europos odininkai randa tiekėjus pagrindine Europos žemyne, bet išlieka priklausomi nuo tiekėjų už ES ribų. Vidaus tiekėjai visose valstybėse turi būti derinami su tiekėjais kitose Europos valstybėse. ES vidaus prekyba kailiais ir odomis vaidina lemiamą vaidmenį Europos odininkams.

Ypač reikia paminėti Italijos situaciją. Jos priklausomybė nuo Europos tiekėjų ir tiekimo iš už ES ribų yra ženkliai didesnė nei kitų Europos valstybių. Taip yra dėl Italijos sektoriaus dydžio, reprezentuojančio iki 60% Europos natūralios odos gamybos ir maždaug 15% pasaulio natūralios odos gamybos. Italijos vidaus kailių ir odų tiekėjai tesudaro 5% žaliavų tiekėjų. Besikeičiant priklausomybės laipsniui, nei vienas nacionalinis natūralios odos sektorius Europoje negali išgyventi be žaliavų tiekėjų iš už ES ribų.

Maždaug 70% žaliavų Europos odininkams yra tiekiami iš Europos šaltinių. Šis Europos natūralios odos sektoriaus vaizdas yra gana raminantis visuomenei, kadangi iš esmės Europos teisinė situacija užtikrina tinkama elgesį kailių ir odų tiekimo grandinėje bet kurioje reikšmingoje skalėje.

2.3. Valstybė (procentinis dydis)	IT	ISP	PRAN C	JK	VOK	RO	ŠVED	NL	Portugalija	B	L	Svorinis vidurkis %
Šviežia	3,6	24	3	18	49	4,3	7,5	33	10			11,5
Džiovinta	3,6	0	0	0	0	0	0	0	0	10		2,0
Sūdyta	37	30	68	2	29	69,7	80	18	43	50	100	38,6
Kalkinta /rauginta	2,7	10	8	21	4,3	14,3	0	0	2			5,4
Rauginta oda	33	28	10	57,4	10	0,6	0	46	31	30		28,5
Rauginta, apdorota kad nesugestų, tačiau nedažyta ir be jokios kitos apdailos oda	20	8	11	2	7,8	11,1	12,5	4	14	10		14,0

Sūdytos odos ir kailiai sudaro pagrindinį Europos odininkų žaliavų tiekimą.

Antrasis žaliavų šaltinis Europos odininkams yra tarpinis produktas (rauginta oda). Raugintos odos tiekėjai taip pat yra odininkai, kurie yra organizavę savo individualaus tiekimo grandinę. Tačiau įvairiose valstybėse situacija reikšmingai skiriasi. Europos odininkai Vokietijoje, Olandijoje, Ispanijoje ir JK daugiausia perka žalią odą (arba atšaldytą) tiesiogiai iš skerdyklų, o ši praktika leidžia lengviau nustatyti žaliavos kilmę. Kadangi žalios arba atšaldytos odos apdirbimas dažniau vyksta didesnėse odų gamylose, panašu, kad ataskaitų apžvalga atkleidžia šios praktikos apimtį.

2.4. Tiekėjų N° (paženklinkite varnelė)	IT	ES	FR	UK	DE	RO	SE	NL	PT	B	L	Bendrovės %
1-5	1	2	4	1	0	3	2	0	0			17,3%
5-10	2	4	3	1	2	0	0	2	1	1		21,3%
10-20	9	3	4	1	3	2	1	0	7	1	1	42,7%
20-50	0	2	1	2	0	2	0	1	2			13,3%
virš 50	0	0		0	1	0	1	0	0			2,7%

Vidutiniškai, Europos odininkai dirva dažniausiai su 10-20 skirtingų tiekėjų. Tik 15% imties turi daugiau nei 20 tiekėjų, o tarp jų dirbantys su daugiau nei 50 tiekėjų yra išimtis.

Beveik 40% odininkų imtyje turi mažiau tiekėjų (tarp 1 ir 10). Nedidelis skaičius tiekėjų labiau būdingas tarp nišinių odos gamintojų. Europos lygiu šis skaičius gali būti kiek pervertintas.

2.5. Užsakymų N° (varnelė)	IT	ES	FR	UK	DE	RO	SE	NL	PT	B	L	Bendrovės %
1-5	0	0	0	0	0	2	0	0	0			2,7%
5-10	0	0	0	0	1	0	0	0	0			1,3%
10-20	1	1	0	0	0	0	1	0	1			5,3%
20-50	0	3	5	2	2	0	1	0	5	2	1	28,0%
virš 50	11	7	7	3	3	5	2	4	4			61,3%

Didžioji Europos odininkų dauguma pateikia daugiau nei 50 žaliavų užsakymų per metus. Mažiau nei 10% pateikia mažiau nei 20 žaliavų užsakymų.

Šis modelis atskleidžia sunkumus, su kuriais susiduria Europos odininkai tvarkydami savo žaliavų tiekimus ir sudarydami nuoseklias partijas įvedamai gamybai.

2.6. Ryšiai su tiekėjais (%)	IT	ES	FR	UK	DE	RO	SE	NL	PT	B	L	Svorinis vidurkis %
Stabilūs	85	84	90	92	70	88.6	96	97	77	75	85	82
Atsitiktiniai/proginiai/kartais pasitaikantys	15	15	10	8	30	14.4	4	3	23	25	15	13

Ryšiai tarp odininkų ir jų tiekėjų yra iš esmės stabilūs. Tačiau Europos odininkai taip pat praneša apie tai, kad jiems reikia papildyti savo įprastinius tiekimus perkant iš atsitiktinių tiekėjų. But

2.7. Tiekėjų dydis (%)	IT	ES	FR	UK	DE	RO	SE	NL	PT	B	L	Svorinis vidurkis %
Didesni	75	57	54	94	60		48	84	30	35	50	66
Mažesni	25	43	46	6	40		52	16	70	65	50	31

Europos odininkų žaliavų tiekėjai vidutiniškai yra didesni nei patys odininkai. Tačiau tai nėra bendras bruožas visoje Europoje. Tokiose valstybėse, kaip Portugalija, Bulgarija, Švedija ar netgi Lietuva, odininkai gali būti didesni nei jų žaliavų tiekėjai.

Tai ypač svarbu įvertinant abiejų pusių derybinę galią.

Tačiau įmonės dydis yra ne vienintelis svarbus parametras tarp tiekėjo ir pirkėjo, kai reikia vertinti odininkų pajėgumą įtakoti verslo santykius. Be verslo partnerių dydžio palyginti reikšmingas vaidmuo tenka santykiniam konkretaus kliento verslo svoriui tiekėjo apskaitoje.

Dideli užsakymų kiekiai kartu su dideliais kiekiais tiekėjų bei faktas, kad tiekėjai iš esmės yra didesni nei odininkai, leidžia suprasti, kad odų ir kailių prekyba yra labai susiskaidžiusi rinka, kur atskiri odininkai iš principo turi nedidelę derybinę galią savo tiekėjų atžvilgiu.

2.8 ir 2.9 klausimai yra susiję su odininko pajėgumu identifikuoti kailių ir odų, pirktų prekybos kontekste, kilmę.

2.8. Šaltinio nustatymas (paženklinti varnele)	IT	ES	FR	UK	DE	RO	SE	NL	PT	B	L	Bendrovių %
0%	0	0	0	0	0	0	0	1				1,3%
10-20%	1	0	0	0	0	0	0	0				1,3%
20-40%	0	1	0	1	0	0	0	0				2,7%
40-60%	1	0	1	0	0	2	0	0				5,3%
60-80%	1	4	4	1	2	0	1	0	5	1		25,3%
80-100%	9	6	7	3	4	5	3	3	5	1	1	62,7%

Europos odininkai dauguma reikalauja nurodyti perkamų žaliavų kilmę.

2.9. Identifikacija : (paženklinti varnele)	IT	ES	FR	UK	DE	RO	SE	NL	PT	B	L	Bendrovių %
valstybė	12	10	12	5	6	7	4	3	10	2	1	96,0%
skerdykla	5	1	7	2	3	2	3	2	5	0	1	41,3%
ūkis/banda	0	0	2	0	0	6	1	0		0		12,0%
kohorta	8	0	1	0	0	6	0	0		1		21,3%

Tačiau, kai Europos odininkų yra prašoma pateikti konkretesnį paaiškinimą dėl jų žaliavų tiekimo kilmės, jie be jokio sunkumo gali identifikuoti kilmės šalį, tačiau procentinis dydis odininkų, galinčių identifikuoti skerdykla krenta žemiau 50% ribos. Odininkų, galinčių identifikuoti gyvulių, kurių odas ir kailius jie pirko, ūkį, bandą arba kohortą, faktiškai yra tik keletas.

2.10 ir 2.11 klausimai siejasi su Europos odininkų informacijos apsikeitimu apie tiekimo grandinę.

Klausimų tikslas buvo nustatyti, ar Europos odininkai turi atvirus komunikacinius kanalus su ūkio sektoriais, kurie valdo gamtinius išteklius ir generuoja kailius bei odas.

2.10 Komunikacija (pažymėti varnele, jei taip)	IT	ES	FR	UK	DE	RO	SE	NL	PT	B	L	Bendrovių %
Skerdyklos	8	7	10	1	5	4	3	2	5	2	1	64,0%
Gyvulių pervežimo	1	1	4	0	0	0	3	0		0		12,0%

bendrovės												
Ūkininkai	2	2	5	0	0	0	2	0		2		17,3%

Europos odininkai savo atsakymais nurodo, kad jie reikšmingai bendrauja su skerdyklomis, faktiniais žaliavų generatoriais. Bendravimas su gyvulininkystės sektoriumi yra žymiai mažesnis, o gyvulių pervežimo bendrovėmis yra dar mažesnis.

Šis modelis atspindi nuotolį, kuris skiria odininkus nuo odininkus nuo veikėjų, tiesiogiai dalyvaujančių gyvulių reikalų tvarkyme.

2.11 Ryšio priemonės (pažymėti varnele)	IT	ES	FR	UK	DE	RO	SE	NL	PT	B	L	% companies
Elektroninės	10	7	9	2	3	3	4	4	5	2		65,3%
Popieriniais laiškais, raštais, dokumentais	7	3	5	1	2	1	2	4		0	1	34,7%
Asmeniniu susitikimu	9	6	10	2	2	6	4	4	5	2	1	68,0%
Kita:.....	0	0	0	0	1	0	1	0		0		2,7%

Modernios elektroninės susisiekimo priemonės ir asmeniniai kontaktai yra pagrindinės priemonės, kuriomis Europos odininkai susisiekiama su tiekėjais.

3 skyrius. Kaip organizuoti patikimą užtikrinimo mechanizmą?

Šiame anketos skyriuje domimasi Europos odininkų pamąstymais apie praktinius sprendimus, kaip reaguoti į visuomenės susirūpinimo apraiškas ir užsakovų spaudimą dėl žaliavų tiekėjų.

Odininkai gali pateikti užsakovams ir bendrai visuomenei garantijas, užtikrinimus apie kailių ir odų kilmę, jei atitinkama informacija yra prieinama, gali būti gauta, bet ankstesniuose skyriuose mes matėme, kad tai nėra labai paprasta, kai kalba eina apie informaciją, siekiančią toliau nei skerdyklos. Tačiau yra taip pat kitų sumetimų, kurie ypač aktualūs šiame kontekste:

- Komercinė konfidenciali informacija; odininkai visumoje ir konkrečiai Europos odininkai logiškai yra nelinkę atskleisti savo tiekimų šaltinius, kadangi visiškas skaidrumas padidintų jų pažeidžiamumą konkurentų atžvilgiu.
- Tiekimo grandinės atskleidimas nebūtinai turi užkirsti kelią neetiškų situacijų atsiradimui.

Europos odininkų atsakymai turėtų atskleisti valdymo sprendimo tipą, kur būtų suderinti patikimumas, tvirtumas, bet taip pat ir konfidencialumas.

3.1. kaip organizuoti patikimą garantijų, užtikrinimų mechanizmą?

Norėdami pateikti garantijas dėl odininkų žaliavų, odininkai turėtų gauti atitinkamas garantijas, užtikrinimus iš tiekėjų. Tiekėjas gali pateikti garantijas apie savo sandorius, bet nebūtinai apie aplinkybes, liečiančias jo pirmtaką. Dėl to tiekėjas turėtų gauti užtikrinimus iš savo tiekėjo ir taip toliau iki pat gyvūno gimimo.

Europos odininkų buvo paprašyta įvertinti balais nuo 1 iki 5 siūlomus valdymo sprendimus, kur 5 atitinka geriausią pasirinkimą, o 1 mažiausiai tinkamą pasirinkimą. Įvertinti tuo pačiu balu daugiau negu vieną pasirinkimą buvo neleidžiama.

3.1. Kaip organizuoti (vidurkis 1-5)	IT	ES	FR	UK	DE	RO	SE	NL	PT	B	L	Svorinis vidurkis
Tiekėjų savarankiško deklaravimo standartą	2,8	2,82	3,2	4	2,3	2,4	3,75	3	4	5	4	3,0
Sutartinę sąlygą tiekimo sutartyje	3,7	3,27	3,2	3,4	2,6	3,86	3,75	3,5	4,1	5	5	3,6
Bendrove pagrįstą viešą visuomeninį išsipareigojimą	2,3	2,27	2,3	1,4	2,4	3	2,5	2,75	1,3	3	2	2,3
Įvairių socialinių dalininkų elgesio kodeksą	2,8	2,09	2,9	1,8	2	3,43	3,25	3,5	3,5	2	3	2,7
Kita:.....	0,6	0,09	0,4	0	0,7	0,14	0	1,25	2,1	0	1	0,5

Europos odininkai teikia pirmenybę pasirinkimui puoselėti savo etinius principus ir vertybes įtvirtinant juos į sutarčių nuostatas. Tokios nuostatos tikslas užtikrinti, kad nebūtų elgiamasi neetiškai, tokiu būdu perkeliant atsakomybę už tiekimo garantijas verslo partneriams.

Kitas, labiausiai mėgstamas pasirinkimas yra susitarti dėl standartinės tiekėjo deklaracijos. Tokia deklaracija yra vienašalis tiekėjo išsipareigojimas tiekti žaliavas, kurios yra gaminamos pagal iš anksto numatytas aplinkybes.

Trečiais pasirinkimas, kuriam pritartų Europos odininkai, yra „įvairių socialinių dalininkų elgesio kodeksas“. Tokia valdymo sistema reikalauja įvairių atitinkamų socialinių dalininkų bendradarbiavimo kelių ir odų tiekimo grandinėje ir visų jos įgyvendinime dalyvaujančių šalių jos nuostatų laikymosi bendrovių lygmenyje. Tokios rūšies sistemos iš esmės veikia audito ir sertifikavimo pagrindu.

Bendrove pagrįsti vieši tiekėjų išsipareigojimai ir kiti pasirinkimai susilaukė mažiau nei vidutiniškai palaikymo.

4 skyrius. Kaip teikti patikimą garantiją, užtikrinimą plačiai visuomenei?

Nepriklausomai nuo bet kurios garantijų, užtikrinimo valdymo sistemos, anketa siekė išsiaiškinti Europos odininkų supratimą dėl faktinių kelių ir odų kilmės atsekamumo priemonių, kurios galėtų sustiprinti garantijų mechanizmo patikimumą užsakovų ir vartotojų akyse.

Respondentams įvertinti buvo siūlomi įvairūs pasirinkimai. Jie siejosi su dviem aspektais:

- faktiniais instrumentais siekiant pagrįsto geros (etinės) praktikos tikrumo ir
- atitikties užtikrinimu, t.y. auditavimu ir sertifikavimu.

4.1. Kaip teikti patikimas garantijas plačiai visuomenei?

Europos odininkų buvo paprašyta įvertinti balais nuo 1 iki 5 siūlomų pasirinkimų sąrašą, kur 5 atitiko jų manymu geriausią pasirinkimą, o 1 – blogiausią. To paties balo negalima buvo suteikti dviem pasirinkimams.

4.1. Patikima garantija visuomenei (1-5)	IT	ES	FR	UK	DE	RO	SE	NL	PT	B	L	Svorinis vidurkis
Identifikuojantis žymėjimas	3	3,64	4,4	1,6	3,8	2,43	3	2,75	4,7	2,5	5	3,2
Dokumentacija gaminių partijoms/serijoms	2,6	3	2,5	3,2	2,6	2,57	3	3,25	0	2	4	2,6
Bandų deklaracijos	2,1	2,18	2,2	0,4	1,1	0,86	3,25	2	3,1	2,5	3	2,0
Skerdyklos	2,1	1,91	1,9	1,8	1	2,14	3,25	2	0	5	4	2,0
Tiekėjai	2,3	2,27	1,9	2	0,8	1,86	3,5	2,75	0	5	4	2,2
Bandų sertifikavimas	2,8	2,73	2,2	0,4	1,3	0,71	4,25	2,25	3,8	3,5	3	2,5
Skerdyklos	2,9	3,18	2,1	1,4	2,1	1,86	3,75	2,25	0	5	4	2,7
Tiekėjai	3,2	3,55	2	1,6	1,7	1,29	3,75	3,25	0	4,5	4	2,8
Tiekėjų „juodasis sąrašas“	3,2	2,18	2,6	1,6	3,1	4,29	3,25	4,5	2,1	4	1	2,9
„gerų“ tiekėjų sąrašas	3,5	1,91	2,2	2,4	2,3	4,57	3,75	4,5	1,4	5	5	3,1

Europos odininkai teikia pirmenybę ir renkasi sistemą, kur jiems sudaroma galimybė gauti informaciją ant Europoje paskerstų gyvulių ausies įsago – kur gyvulys užaugintas, kas ir kaip transportavo ir paskerdė pagal teisingas specifikacijas būtent gyvūnų gerovės srityje. Iš tiesų, toks mechanizmas leistų odininkui turėti aiškų kiekvieno europietiško kailio ar odos, patenkančios į gamybą, vaizdą. Europos apdirbimas, Europos žaliavos turėtų galių duoti tam tikrus aiškius užtikrinimus, garantijas savo užsakovams ir plačiajai visuomenei ryšium su etikos kodeksu grindžiančiu Europos gamybos metodus ir praktiką.

Tačiau toks „žymėjimo“ mechanizmas neišsprendžia visų klausimų, kadangi kailiai ir odos arba raugintos odos, importuojamos iš trečiųjų šalių, nepatektų š tokio mechanizmo veikimo zoną.

Antrasis pasirinkimas, kad Europos odininkams patiktų turėti galimybę kolektyviškai skirti „gerus“ ir „blogus“ tiekėjus renkantis iš sąrašo.

Tiekėjų, skerdyklų arba bandų sertifikavimas taip pat susilaukė pakankamai palaikymo.

Kitas pasirinkimas, kurį numatė Europos odininkai, galėtų būti dokumentais pagrįsta sistema gamybos partijoms. Odininkai, naudojantys žalias ir sūdytas odas bei kailius gauna iš savo tiekėjų privalomąjį sanitarinį dokumentą, kuris patvirtina, kad gyvūnas, kurio kailį ar odą jis gauna, buvo patikrintas prieš skerdimą (o tam tikrais atvejais taip pat ir po skerdimo) ir buvo nuspręsta, kad jis yra tinkamas žmonėms vartoti. Importams iš trečiųjų šalių, tvirtinimas šiek tiek skiriasi, tačiau turi ekvivalentišką vertę. Tačiau tokie dokumentai nedaug atskleidžia apie pačios medžiagos etišką pardorojimą, tačiau jie pateikia tam tikrus naudingus informacijos elementus, kuriais grindžiamos garantijos, pvz., žaliavos kilmės šalis.

Mažiausiai palaikymo susilaukė pasirinkimai siūlantys tiekėjų, skerdyklų arba ūkių savarankiško deklaravimo mechanizmą. Iš tiesų savarankiškas deklaravimas nebūtinai reiškia įsipareigojimą, o skirtingos savarankiško deklaravimo sistemos nebūtinai yra suderinamos pagal savo galiojimo sritis, tokį mechanizmą būtų labai sunku valdyti. Jis taip pat turėtų tam tikrą silpnumą patikimumo aspektu, kadangi būtų pagrįstas išimtinai „gera valia“.

4.2. Kaip turėtų būti atliekamas laikymosi auditas?

Paskutinis klausimas lietė galimus pasirinkimus dėl atitikties audito. Europos odininkų buvo prašoma įvertinti siūlomus pasirinkimus balais, kur 5 atitiktų geriausią pasirinkimą, o 1 – blogiausią. Respondentams buvo leidžiama pakartoti tą patį vertinimą.

4.2. Audito tipas (1-5)	IT	ES	FR	UK	DE	RO	SE	NL	PT	B	L	Svorinis vidurkis
Atlieka pirkėjai	2,5	2,73	3,5	3,2	2,1	2,71	2	2,5	1,7	4	2	2,6
Atlieka nepriklausoma šalis: Veterinarinės/sanitarinės tarnybos	3,6	2,36	3,1	2,2	2,4	2	4,25	2,75	1,8	4	5	3,1
Visuomeninės nevyriausybines organizacijos	2,6	1,36	2	1	1,3	1,14	2	3,25	2,7	1,5	1	2,1
Techniniai centrai	2,8	3,09	3,2	1,6	1,6	2,14	4	4	4,2	2	4	2,8
Kiti:.....	0,6	0,09	0	0,4	0,14	0,14	0	0,75	0	2,5		0,4
Bendrai sektoriaus institucijos ir socialiniai dalininkai	2,6	3,27	2,9	1,4	2,8	3,14	4	2,5	4,8	2	3	2,8

Europos odininkai teikė pirmenybę nepriklausomos subjekto pasirinkimui, t.y. trečiajai šaliai atlikti elementarių etinių gamybos standartų laikymosi auditą. Jie supranta, kad tikrinti, ar gyvulių tiekėjai bei skerdyklos veikia pagal socialines, aplinkosaugines ir gyvūnų gerovės taisykles, turėtų būti veterinarijos/sanitarijos tarnybų vaidmuo.

Anot Europos odininkų, techniniai centrai galėtų taip pat plėtoti šį vaidmenį.

Greta techninių centrų, Europos odininkai supranta, kad institucijos, reprezentuojančios įvairius socialinius dalininkus, galėtų nustatyti stebėjimo mechanizmą.

Paskutinis pasirinkimas, kuris susilaukė daugiau nei vidutiniškai parmos, yra auditavimo sistema, kurią atlieka pirkėjas, t.y. kai odininkas ar jo atstovas faktiškai lankosi pas tiekėją patikrinti, ar jo reikalavimai verslo etikos srityje yra tenkinami, kas duotų pagrindą garantijoms, su kuriomis jis parduoda natūralią odą.

III dalis: Išvados ir rekomendacijos

1. Išvados

Vartotojai vis labiau reikalauja pakartotinio užtikrinimo, kad gaminiai, kuriuos jie perka, yra ne tik skirti tam tikrai paskirčiai, bet taip pat, kad jie yra saugūs ir pagaminti sveikose sąlygose per visą savo gyvavimo ciklą. Nusišengimai, aplinkosauginės arba etinės vertybės niekina gaminį ir gamintoją vartotojų, kurie vis labiau įgyja tvaraus vartojimo įpročius.

Europos odininkai pripažįsta, kad vartotojai ir užsakovai rūpinasi tuo, kas vyksta prieš tai, kai kailiai ir odos generuojamos skerdyklose.

Europos odininkai praneša, kad vartotojai yra linkę išlaikyti savo susirūpinimą dėl specifinio „skandalo“ – tik trumpą laiką, o taip pat, kad jų užsakovai vis labiau reikalauja labiau apibendrinto iniciatyvaus natūralios odos tiekėjų požiūrio.

Dirbtinai paverstomis sensacijomis naujienos žiniasklaidoje dažniausiai odininkų yra suvokiamos bendrovės ar sektoriaus įvaizdžio sityje, o ne konkrečiomis ekonominėmis pasekmėmis arba atgarsiais tarp žmogiškųjų resursų.

Europos odininkai yra suinteresuoti labiau iniciatyviu požiūriu skaidrumo ir atsekamumo atžvilgiu, tačiau taip pat pripažįsta praktinius sunkumus įgyvendinant tam tikrą strategiją. Viena vertus, reikia atsižvelgti į poreikį apsaugoti komerciškai konfidencialią informaciją, kita vertus - socialinių dalininkų įtraukimą.

2. Rekomendacijos

Didžioji dauguma odos gaminių, kurie yra parduodami ES rinkoje, yra importuojami, dauguma iš valstybių, kur ne visada yra paisoma socialinių, aplinkosauginių arba etinių standartų. Natūralios odos įvaizdį visuomenės nuomonėje sąlygoja informacija, kuri pasiekia rinką iš tolimų vietų, kas neturi nieko bendro su tuo, kas vyrauja Europos odos pramonėje. Natūrali oda kenčia dėl tokio paboginto įvaizdžio.

Tokiame kontekste socialiniai Europos odos pramonės partneriai siūlo tokias rekomendacijas:

1. Vartotojų pasitikėjimas natūralia oda, kaip tvaria medžiaga, turi būti kuriamas sutartinėmis Europos natūralios odos vertės grandinės pastangomis, kai įvairios sąsajos tiekimo grandinėje vaidina atitinkamą vaidmenį visapūsėje sistemoje.
2. Vartotojai turi būti informuojami apie išskirtines Europos natūralios odos verslo vertybes, kad galėtų pasirinkti žiodami. Europos norminio reguliavimo aplinka dėl veterinarinių/sanitarinių kailių ir odų aspektų bei gyvūnų gerovės turi būti iširta dėl savo pajėgumo būti pagrindu, ant kurio būtų pastatyta geros praktikos garantijų sistema.
3. Kvalifikuota natūralios odos gaminių kilmės žymėjimo sistema (gaminio kilmė + natūralios odos kilmė) galėtų suteikti vartotojams Europoje vertingų žinių, kuriomis galima būtų grįsti pirkimo sprendimus.
4. Odininkų žaliavų sutarčių nuostatų mechanizmai ir turinys turėtų būti rengiami ir tikrinami vertės grandinėje mažų mažiausiai iki skerdyklos.

5. Praktika trečiosiose šalyse, kuri gali kelti susirūpinimą, turėtų būti stebima, o taip vertinamos tiekiančios valstybės turėtų pateikti Europos operatoriams nurodymus apie patikimas kailių ir odų kilmes.
6. Vadybos sistemos standartizacija atsekamumui, kuri užtikrina komerciškai konfidencialios informacijos apsaugą, o taip pat pagrįstą skaidrumą apie vertės grandinei svarbius korporacinės socialinės atsakomybės aspektus turėtų būti toliau tiriama.